

Aldous Huxley

Galben de Crome

Traducere din limba engleză
și note de Daniela Rogobete

POLIROM
2017

— Cît e de adevărat! oftă Priscilla, clătînd aprobator din periculoasele splendori ale coafurii sale.

— Pesimismul, pe de altă parte, reprezintă contractarea sufletului înspre întuneric, concentrarea sinelui asupra unui punct din Nivelul Inferior. Este o sclavie spi-hrituală față de faptele banale, de concretețea fenomenelor fizice.

„Mă preschimbă-ntr-un nebun.” Refrenul se tot repeta în mintea lui Denis. Da, chiar așa, să-i ia dracu'! Un nebun, dar nu îndeajuns de nebun. Asta era problema. Nebun pe dinăuntru, care urlă, se zvîrcolește – da, „zvîrcolește” era cuvîntul potrivit, se zvîrcolește de dorință. Dar pe dinafară era de-o blindețe fără speranță, pe dinafară – beee-beee-beee.

Iată-i pe Anne și Gombauld mișcîndu-se împreună ca o singură ființă zveltă. Animalul cu două spinări. Iar el ședea într-un colț, prefăcîndu-se că citește, prefăcîndu-se că nu vrea să danseze, prefăcîndu-se că disprețuiește dansul. De ce? Era iarăși din cauza acelui beee-beee.

De ce se născuse cu un chip diferit? De ce? Gombauld avea un chip de alamă – ca al acelor berbeci metalici din vechime, care loveau zidurile cetăților pînă cînd acestea se prăbușeau. El se născuse cu un altfel de chip – un chip de lînă.

Muzica se opri. Ființa unică și armonioasă se despărți în două. Îmbujorată și rămasă un pic fără suflare, Anne străbătu încăperea cu un mers legănat pînă la pianolă și își lăsă mina pe umărul domnului Wimbush.

— De data asta un vals, te rog, unchiule Henry, spuse ea.

— Un vals, repetă el și se întoarse spre dulăpiorul unde se țineau sulurile.

Scoase vechiul sul și-l introduse pe cel nou, ca un sclav într-o moară, fără să se plîngă și admirabil de politicoș. „Ram-tam-tam, ram-tam-tam...” Melodia înainta încet, delicat, ca un vapor care plutește pe o apă netedă și unsuroasă.

Creatura cu patru picioare, și mai grațioasă, mai armonioasă în mișcări ca niciodată, aluneca pe podea. Vai, de ce se născuse cu un chip diferit?

— Ce citești?

Ridică surprins privirea. Era Mary. Se desprinsese din compania neplăcută a domnului Scogan, care acum agățase o altă victimă, pe Jenny.

— Ce citești?

— Nu știu, răspunse cu sinceritate Denis.

Se uită la pagina de titlu: cartea se numea *Vademecumul crescătorului de vite*.

— Cred că e un gest foarte înțelept să stai aici și să citești în liniște, spuse Mary, fixându-l cu ochii ei de porțelan. Nu știu de ce dansează oamenii. E atât de plictisitor.

Denis nu îi răspunse. Mary îl irita. Auzea vocea gravă a Priscillei din fotoliul de lângă șemineu.

— Spuneți-mi, domnule Barbecue-Smith... dumneavoastră știți totul despre știință, sint convinsă de asta...

Din scaunul domnului Barbecue-Smith se auzi un sunet disprețuitor.

— Teoria asta a lui Einstein... Pare să dea peste cap tot universul instelat. Sint foarte îngrijorată pentru horoscoapele mele. Vedeți dumneavoastră...

Mary își reinnoi atacul.

— Care dintre poeții contemporani îți place cel mai mult? îl întrebă ea.

Denis era plin de furie. De ce nu putea pacostea asta de fată să-l lase în pace? Voia să asculte muzica aceea groaznică, să-i privească dansind – vai, cu câtă grație, de parcă ar fi fost făcuți unul pentru celălalt! – și să-și savureze nefericirea în liniște. Iar ea venea și-l supunea la catehismul acesta absurd! Era ca în chestionarul Mangold: „Care sint cele trei boli ale griului? Care dintre poeții contemporani îți place cel mai mult?”

— Tăciune, Mucegai și Mălură, răspunse el cu laconismul omului absolut sigur de ideile lui.

În noaptea aceea lui Denis i-au trebuit câteva ore bune pînă să reușească să adoarmă. Tristeți vagi, dar chinuitoare, îi năpădiseră mintea. Nu numai Anne îl făcea nefericit: îl amăra gîndul la el însuși, la viitorul lui, viața în general, întregul univers. „Povestea asta cu adolescența e îngrozitor de plictisitoare”, își repeta el din cînd în cînd. Dar faptul că-și știa boala nu-l ajuta să o și vindece.

După ce azvirli cu picioarele toate așternuturile de pe pat, se ridică și își căută liniștea în creație. Voia să-și închidă în cuvinte nefericirea lui fără nume. O oră mai tîrziu, nouă versuri mai mult sau mai puțin încheigate se iveau printre pete și ștersături:

„Nu știu ce este ceea ce-mi doresc
Atunci cînd nopțile de vară sînt negre și tăcute,
Cînd șoaptele vîntului domol pe multe voci grăiesc
Și odihnesc în tihnă pe ramuri adormite.
Tinjesc și nu știu ce-ar fi ce-mi doresc
Și nici un sunet al vieții, nici un hohot
Nu tulbură al timpului întunecat, tăcut parcurs.
Nu știu ce este ceea ce-mi doresc.
Nu știu.”

Le citi cu voce tare, apoi aruncă hîrtia mîzgălită la coșul de gunoi și se întoarse iarăși în pat. În câteva minute adormi.

Capitolul XI

Domnul Barbecue-Smith plecase. Mașina îl dusesese cu viteză la gară. Un miros slab de ulei ars comemora recenta plecare. Un detașament numeros ieșise în curte ca să-l zorească la drum și acum se înapoiau cu toții pe lângă casă, luind-o spre terasă și grădină. Mergeau în tăcere. Nimeni nu se încumetase încă să facă vreun comentariu asupra musafirului plecat.

— Ei bine? rosti în cele din urmă Anne, întorcându-se către Denis cu sprincenele ridicate întrebător. Ei bine?

Era momentul să înceapă cineva.

Denis refuză invitația. O transmisese mai departe domnului Scogan.

— Ei bine? spuse el.

Domnul Scogan nu răspunse. Doar repetă întrebarea:

— Ei bine?

Mai rămăsese domnul Henry Wimbush, care trebui să se pronunțe.

— Un adaos agreabil de weekend, rosti el.

Tonul era potrivit pentru un anunț mortuar.

Fără să dea prea multă atenție direcției în care mergeau, o apucaseră pe panta abruptă, mărginită de tisă, care cobora pe sub marginea terasei înspre piscină. Casa se înălța deasupra lor, impresionant de înaltă, din moment ce înălțimea terasei se adăuga celor mai bine de douăzeci și unu de metri de fațadă din cărămidă. Liniile perpendiculare ale celor trei

turnuri se înălțau neîntrerupte spre cer, accentuând impresia de înălțime, pînă ce totul devenea copleșitor. Se opriră la marginea piscinei și se uitară în urmă.

— Cel care a construit casa asta știa meserie, spuse Denis. A fost arhitect?

— Oare? medită cu glas tare Henry Wimbush. Mă îndoiesc. Constructorul acestei case a fost *sir* Ferdinando Lapith, care a prosperat pe vremea reginei Elizabeta. A moștenit domeniul de la tatăl lui, căruia îi fusese dăruit în timpul desființării mănăstirilor, pentru că satul Crome a fost inițial o mănăstire de călugări, iar piscina aceasta – iazul lor cu pești. *Sir* Ferdinando nu s-a mulțumit doar să adapteze clădirile monahale propriilor lui nevoi, ci, folosindu-le ca pe niște cariere de piatră pentru hambarele, grajdurile și dependințele lui, și-a construit o casă nouă, măreață, din cărămidă – casa pe care o vedeți acum.

Flutură mina în direcția casei și tăcu. Sever impunător, aproape amenințător, Crome se contura deasupra lor.

— Lucrul prin care se face remarcat Crome, spuse domnul Scogan, profitînd de ocazia de a vorbi, este faptul că reprezintă în mod evident și agresiv o operă de artă. Nu face nici un compromis cu natura, ci o înfruntă și se revoltă împotriva ei. Nu seamănă deloc cu turnul lui Shelley din *Epipsychidion*, care, dacă-mi amintesc bine,

„Nu pare acum a fi o operă de artă omenească,
Ci, ca și cînd titani s-ar fi oprit s-o făurească,
Din al pămîntului adînc prinzîndu-și formă și crescînd,
Din munte și din piatră fremătînd,
'Nălțîndu-se din grote neștiute, ușoară și semeață.”

Nu, nu, nimic din aiurelile astea nu se potrivește la Crome. Faptul că bojdeucile țăranilor arată ca și cînd ar fi crescut din pămîntul de care locuitorii lor sînt legați este adevărat,

fără îndoială – și nimerit. Dar casa unui om inteligent, civilizată și rafinat n-ar trebui niciodată să pară că a țîșnit din tină. Ar trebui să fie mai degrabă expresia îndepărtării sale semețe de viața naturii colbuite. E ceva valabil încă de pe vremea lui William Morris, un fapt pe care noi, cei din Anglia, nu am fost capabili să-l înțelegem. Oamenii civilizați și rafinați se jucau solemn de-a țărani. De aici bizareriile, artele și meseriile, arhitectura peisagistică și tot restul. În suburbiile orașelor noastre poți vedea, multiplicată în șiruri nesfârșite, imitații elaborat de ciudate și replici adaptate ale cocioabelor țărănești. Sărăcia, ignoranța și o gamă limitată de materiale au produs cocioaba, care în anumite locuri are, fără îndoială, farmecul ei „titanic”, cum ar veni. Noi ne folosim acum averea, cunoștințele tehnologice, gama bogată de materiale în scopul construirii a milioane de imitații de cocioabe în locuri complet nepotrivite. Ar putea oare prostia să meargă mai departe de-atît?

Henry Wimbush reluă firul discuției intrerupte.

— Tot ce spui, dragul meu Scogan, începu el, e cu siguranță foarte corect, foarte adevărat. Dar mă îndoiesc profund că *sir* Ferdinando ți-ar fi împărtășit ideile despre arhitectură sau că a avut măcar cît de cît habar de arhitectură. Cînd a construit această casă, *sir* Ferdinando a fost de fapt preocupat de un singur gînd: plasarea adecvată a privatelor dumisale. Igiena a fost marea preocupare a vieții sale. În 1573 chiar a publicat o cîrticică pe acest subiect – acum extrem de rară –, intitulată *Cîteva sfaturi private date de Unul dintre cei mai onorabili consilieri privați ai Majestății Sale, F.L., Cavalier*, în care întreaga problemă este tratată cu multă înțelepciune și eleganță. Principiul lui călăuzitor în aranjarea instalației sanitare a unei case era să asigure maximum de distanță între privată și sistemul de canalizare. Astfel s-a ajuns, inevitabil, ca privatele să fie plasate la etajele superioare ale casei, fiind conectate

„Iată o carte mult prea ironică pentru a fi numită satiră și mult prea sarcastică pentru a fi considerată ironică. E genul de roman care îi va înfuria pe cei ceiau în serios totul, inclusiv pe ei înșiși.”

F. Scott Fitzgerald

„Îți vine greu să-ți înfronezi entuziasmul în fața romanului Galben de Cromie. E incredibil de comic și de penetrant în critica sa asupra vieții cotidiene.”

Daily Express

„Tonalitatea narațiunii lui Huxley e foarte potrivită cu titlul: de un galben aprins, un galben puternic, ce sugerează strălucirea însuflețitoare a verii.”

Times Literary Supplement

„Galben de Cromie nu este doar amuzantă și ingenioasă în sine... ci și o mostră de observație extrem de precisă. Exact acesta e stilul în care vorbesc tinerii, iar reacțiile lor față de diversele categorii de bătrâni sînt redată admirabil. E o carte cuceritoare.”

The Spectator

ISBN 978-973-96-6663-5

www.polirrom.ro

Carte publicată și în ediția digitală

